

Dolors Bramon: “Sóc molt crítica amb les noies de l'Europa occidental que duen vel sense tenir-ne l'obligació”

Entrevista a l'ex-professora emèrita de filologia semítica, una de les principals expertes del país en l'islam

Ot Bou Costa

404 Articles

Dolors Bramon i Planas (Banyoles, 1943) és una de les principals expertes del país en l'islam. Va ser professora de Filologia Semítica a la Universitat de Barcelona, emèrita al final de la seva carrera, i, amb la contribució que va fer a l'Enciclopèdia Catalana, va tenir un paper clau en la modernització de tota la terminologia islàmica. Ara l'editorial Fragmenta en publica el llibre Professora d'islam, un recull de converses amb l'editor Ignasi Moreta. Bramon hi repassa la seva trajectòria personal i acadèmica. L'oralitat del text retrata molt bé el tarannà de Bramon; és irònica, divertida, erudita sense pretensió. Sempre ha reivindicat que existeix un islam obert, modern i democràtic. Però en aquesta conversa alerta que hi ha hagut una deriva "del tot autoritària i intolerant" als països del món àrab i que això la preocupa.

—**Al llibre expliqueu el vostre primer viatge a un país de majoria musulmana. Tunísia, als anys seixanta.**

—Em van donar una beca, me n'hi vaig anar i vaig descobrir el món. Aquí érem en ple franquisme.

—**Què vau trobar-hi?**

—Modernitat. No era anar a París, però era com anar a França. Bars oberts, homes i dones. Cap problema. En canvi, aquí, a Barcelona, la cosa era molt grisa.

—**Aquesta sensació de modernitat, aleshores, vau tenir-la amb més països del món àrab?**

—Sí. Vaig ser a Egipte i a Jordània, i molt bé. Però hi vaig tornar fa deu anys o quinze i tot s'havia girat com un mitjó.

—**Què hi havia canviat?**

—Vaig anar a Jordània per primera vegada l'any 80. Amb els dits d'una mà podies comptar les dones que portaven vel. Ara necessites les mans i els peus de tot el camp del Barça. És una cosa que ha crescut i que espero que algun dia s'aturi. De moment, és moda, fins i tot.

—**Aquest canvi de conducta ha estat generalitzat a tot el món àrab?**

—Sí.

—**I quin n'ha estat el detonant?**

—Els països àrabs havien estat els amos del món a l'edat mitjana. Quan s'inventa la impremta, l'any 1440, ells no imprimeixen, perquè la paraula de Déu no s'ha d'imprimir. I queden a la cua del món occidental. Això encara ho paguen. Encara creuen que van amb retard. Després ha vingut una moda d'això que se n'ha dit, erròniament, fonamentalisme, dels qui creuen que la seva religió és l'única bona. Aquests diuen: "Els musulmans, a diferència de jueus i cristians, no tergiversarem la paraula de Déu". Escolta, i el cervell per a què serveix?

—**I aquest grup de musulmans són els qui imposen un tomb autoritari.**

—Autoritari del tot. I intolerant. Però és que el cristianisme també ha fet un tomb autoritari, eh? El món va cap a la dreta.

—**En el cas de l'islam, qui l'ha impulsat, aquest tomb autoritari?**

—No hi ha mai una persona i prou. Però quan arriba l'aiatol·là Khomeini, l'any 79, i fa fora el xa, Pèrsia és un lloc molt culte. Khomeini comença a dictar normes, i la gent les ha d'obeir. Durant el franquisme també obeíem, eh? Si no, anaves a la presó. Quan hi ha una dictadura, hi ha una dictadura.

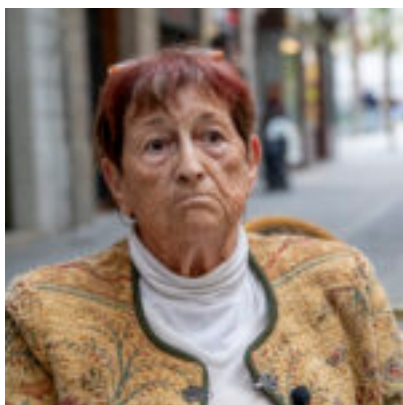
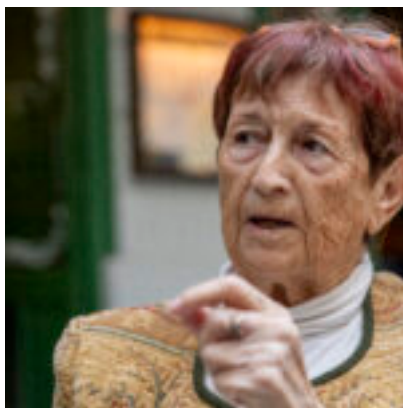
—**Què és la xaria?**

—Un invent que han fet uns quants dirigents musulmans, mal dirigents. Ells creuen que és la llei de l'islam que no està escrita. No pots consultar enlloc què en diu el capítol vint-i-vuit. Diuen: "És el

que dic jo". El 2009, el govern de Somàlia va adoptar la xaria. Per commemorar-ho, va fer lapidar una nena de catorze anys que havia estat violada. Per al senyor que manava, la xaria volia dir: "Et violen? Lapidada. Ets adúltera? Lapidada. Ets adúlter? Bé, ens ho pensarem." N'hi ha d'altres que diuen: "Ets adúlter? Lapidat". Cada mandatari es fa la xaria al seu gust. Això no t'ho acceptarà ningú, però va així.

—Les normes poden variar, doncs. Però hi ha cap fil comú?

—Sí, tots diuen que tenen la raó. Ningú no et negarà que la paraula de Déu és l'Alcorà. Però l'Alcorà, tot això, no ho diu. No diu que es lapidi. Sí que diu que es tallin les mans als lladres, però també que és millor el perdó i la misericòrdia. De tallar les mans, se'n parla una vegada; de misericòrdia, cent catorze. L'Alcorà té un problema greu: ja no hi ha cap país que parli la llengua de l'Alcorà, ara tot en són dialectes. L'has d'interpretar i, si no has estudiat molt la llengua, tens problemes. Segona cosa: és un llibre del segle VII. Ha plogut molt. Han sorgit problemes nous i s'ha hagut de legislar. I qui ha legislat? Els homes. Amb els ulls del segle VII, l'Alcorà no és antifeminista; ara, cada dia més. I tercera: Déu no sempre s'explica. No sempre és clar.

—**Quan aquí hi ha grups d'extrema dreta que acusen els immigrants de venir a imposar la xaria, què en penseu?**

—Són *fake news*. Ara, en alguns casos no et diré que no sigui veritat. N'hi ha que creuen que cristians i jueus hem tergiversat la paraula de Déu, i que la seva il·lusió seria estendre l'islam a tot el món.

—**Quina influència tenen, avui, els països dominats per aquesta mena de lleis sobre el conjunt de la població musulmana?**

—Els països del Golf i l'Aràbia Saudita tenen molts diners. Poden editar, educar imams, donar beques. Són els qui han tingut la influència. Fa uns quinze anys, vaig anar al Iemen. Les iemenites duïen sempre un vestit de flors. Van començar a veure fotografies de les saudites que anaven tapades de negre, i ara van tapades de negre. Les riques influeixen. I fins i tot, guants negres. Ja m'explicaràs si a l'Aràbia del profeta, a cinquanta graus a l'ombra, sabien què eren uns guants.

—**No deu ser només influència.**

—Home, també hi ha coacció. De la família, o de l'imam, o de la mesquita on vas.

—**I sobre la població musulmana que viu en països occidentals com el nostre, quina influència hi té, tot això?**

—Hi ha casos molt diferents. Avui hi ha noies musulmanes que van molt tapades, i les seves àvies no hi van anar mai. Dones que al seu país no anaven amb vel, quan vénen aquí se'l posen per demostrar que són musulmanes, o perquè els veïns del costat, si són musulmans, no les critiquin. Avui, la influència dels veïns i de la comunitat és molt forta. I la por és molt forta. Si decideixen apartar-te, t'asseguro que ho aconsegueixen. Ara hi ha por. Ganes d'exhibir-se per part d'unes, por per part d'unes altres. Ara hi ha un fenomen interessantíssim als voltants de Madrid: noies musulmanes surten amb noies de l'Opus, perquè tenen la garantia que no hi haurà alcohol, ni nois, ni mals costums. Vaig acabar de fer classe el 2013. No havia tingut mai noies amb vel, a classe. Ara, si vaig a la universitat, m'escandalitzo.

—**Això ens hauria de preocupar?**

—A mi em preocupa. No és obligació. Déu no els ho diu. Déu diu a l'Alcorà que s'havien de tapar el sexe i el pit. No diu res dels cabells. Ara, també he de dir que només ens fixem en les musulmanes que porten vel. N'hi ha moltes que no. I de vels, n'hi ha de molt diferents. Una cosa és un vel que et tapi els cabells. Una altra cosa és una roba que et tapi tot el cos i no permeti saber qui ets, que en diem vel i no n'hauríem de dir així. Sóc molt crítica amb les noies de l'Europa occidental que duen vel quan no en tenen l'obligació, perquè legitimen que, en països com l'Afganistan, s'hi obligui. Es pot portar vel lliurement, com jo avui vaig de blanc, i no passa res. Ara: la responsabilitat que jo dono a les musulmanes d'aquí és que, si van tapades, donen peu que, en altres llocs, els qui volen tapar les seves dones les hi obliguin.

—**Per què avui costa tant que hi hagi democràcies homologades amb majoria de població musulmana?**

—Perquè als qui manen els agrada molt manar, i manar a la seva. Estic tipa de sentir que Israel és l'única democràcia del Pròxim Orient. D'acord, ho diuen, però quan comences a rascar, no la veig, jo, la democràcia.

—**Quan dieu que “els agrada manar”, voleu dir que la religió es fa servir d'excusa per a afavorir el seu autoritarisme?**

—És clar. La xaria que tu vulguis la pots imposar si tens un exèrcit i una policia al teu poder. Evidentment. Si no tens poder, no manes. Algèria era un país progressista. Era. En temps de Bourguiba, Tunísia era un país progressista. Bourguiba hi va prohibir la poligàmia. Ara és una dictadura total.

—**Insistiu molt en la diferència entre allò que diu l'Alcorà i les interpretacions políticament interessades que se'n fan. També heu dit moltes vegades que hi pot haver un altre islam.**

—Home, hi ha un altre islam! És que hi és! No sóc ningú per a repartir etiquetes de qui és bon musulmà i qui no. Però sí que puc dir: "Això que fa aquest no lliga amb allò que diuen que Déu els va dir". Hi ha un altre islam: és l'islam pobre, i el progressista.

—**I on és?**

—A tot arreu, però calladet, perquè si aixeques el dit... Com al franquisme. Hi havia comunistes i anarquistes, però si aixecaven el dit, què passava? Via Laietana.

—**I què es pot fer perquè...**

—Jo no sóc antropòloga, ni sociòloga. Sóc lingüista i historiadora, i ara parlo com a experta en l'islam. No tinc la solució. El problema és que els països del Golf, tan rics, publiquen llibres que es reparteixen gratuïtament. Catalunya, Espanya i França van plenes d'Alcorans preciosos, d'edició no venal, que diuen coses que no diu l'original. Tergiversen.

—**Hi ha molt poques figures públiques musulmanes, a Catalunya, conegudes pel gruix de la població.**

—Sí. Cada dia n'hi haurà més. Hi ha molts conversos. La religió que més adeptes fa cada dia és l'islam. A l'Àfrica Negra i als Estats Units d'Amèrica. Després de les Torres Bessones vaig dir: "Deixaran de convertir-se." I no. Cosa bona, perquè vol dir que saben distingir entre un musulmà i un terrorista. Els primers musulmans que van venir aquí venien a guanyar-se la vida, i tenien molta feina. Gairebé tots venien amb la idea que farien diners aquí i tornarien a casa seva. Després, van veure que havien de portar la família cap aquí. I no van explicar-nos què era l'islam perquè tenien altra feina. A la universitat em trobava alumnes musulmans que em deien: "Vostè ens ha ensenyat islam. No ens n'havia ensenyat ningú." I si trobes un imam molt de dretes, et dirà que l'Alcorà diu allò que no diu.

—**Hauríem d'ensenyar religió diferent, a l'escola?**

—Hauríem d'ensenyar religions. N'estic convençuda. No una: totes. Monoteismes, hinduisme, budisme, taoisme. Però en neutre, eh? Ja hi ha escoles a Catalunya que ensenyen islam. Em fa una por... Qui els n'ensenyava?

—**Abans heu dit que no hem de parlar mai de fonamentalisme islàmic.**

—Exacte. La terminologia és molt important. Els fonamentalistes són estatunidencs protestants que creuen en la literalitat de la Bíblia. És a dir, que si diu que Déu va fer el primer home amb fang i la primera dona amb una costella, és que va anar així. Per tant, el darwinisme, fora. Als Estats Units hi ha estats que, a classe de Biologia, no ensenyen darwinisme perquè podria ferir la sensibilitat d'algun alumne o professor.

—**Parlem un moment del conflicte a Israel i Palestina. Com parla de l'islam, Hamàs?**

—No ho conec. Vénen dels Germans Musulmans, un grup fundat a Egipte. Finalment, se'ls va considerar grup terrorista. Hamàs, a part de deformar l'islam i fer anar les dones amb vel, no vol conquerir el món: vol matar jueus. Bàsicament. Mentre que el pretès Estat Islàmic es volia estendre a tot el món. Al-Qaida, l'altre dels tres grups que coneixem ara, no se sap ben bé què volia. Era la llei de Bin Laden: un milionari que pensava d'una determinada manera i ho va voler imposar. Però vull dir una cosa: jo no em dedico a analitzar la política. Només observo i miro. El periodista Tomàs Alcoverro fa seixanta anys que viu a Beirut. Fa uns dies el va entrevistar Xavier Graset per demanar-li sobre Hamàs. Ell, que és un gran expert, responia sovint: "És molt complicat", "és molt complex". Jo en sé molt menys que ell. No ho entendre mai, i no sé si hi haurà solució.

Tomàs Alcoverro: "Crec que no hi haurà mai un estat palestí"